

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Fătă, cind concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tiere esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatoria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 11.

Brasovu 19|7 Februarie

1873.

Brasovu 18/6 Fauru 1873.

Ispania din nefericire are multi pretendenti ai tronului seu, cari intrebuintaza totte intrigele si machinatiunile credibile spre a ajunge la domnire. Acestia nicidecum nu dau pace sermanei tiere; Spania frumosa pare ca nu mai poate scapa din starea sa trista convulsivica, de certele, turburari, rescólele sangerose din laintrulu seu.

Dupa revolutiunea din Septembre 1868, care se fini cu invingerea armiei generarului revolucionariu Serrano, asupr'a trupelor royaliste la Alcolea, cu găoa reginei Isabella din tiéra si dechiararea Bourbonilor de detronati pentru totudéuna, doi ani de dile le au trebuitu representantilor poporului spaniol spre a se poté cointielege si decide asupr'a unui regim definitiv, spre a -si afla si alege unu rege.

Amadeu, ducele de Aosta, fiulu regelui Italiei, fù alesulu cortesilor prin influenti'a generalului Prim. Dreptu multiumita pe Prim -lu atacara in caret'a sa cativa asasini calari si -lu omorira cu glontiele loru. Cateva dile mai tardi debarcà ducele Amadeu pe pamentul Spaniei si in 2 Ianuarie 1871 puse juramentu pe constitutiunea tieri si fù proclamatu de rege alu Spaniei in siedinti'a Cortesiloru.

Ce a esperiatu junele rege Amadeu I in timpul de doi ani si mai bine ai guvernarei sale in Spania? Densulu ne-o spune insusi in mesagiul suo celu mai recentu, alu carui estrasu telegraficu 'lu reproducemu mai diosu. Era decisu, dice, se observe juramentul si respectul constituutiui, der' cu tota a sa bunavointia, nu a pututu esii la capetu, pentru ca a gasit Spania sfasiata de lupte continue. Unu rege de partita nu voiesce se fia, silintele sale le crede sterile pentru viitoriu, pentru aceea renuncia in numele suo, alu filioru si successorilor sei la tronulu Spaniei.

Este forte tristu pentru unu rege, care dorese si voiesce binele tierii sale a face asemenei marturisiri că Amadeu alu Spaniei in mesagiul catra Cortesi, der' este demnu de unu caracteru nobilu princiariu. Atatu Amadeu, carele a primitu corona, catu si aceia, cari iau oferit'o au credintu, ca prin acésta facu unu bine sermanei Hispanie. Specantile erau mari la ambele parti, si caus'a, din care nu potura avea succesu, suntu cu deosebire agitatiiunile continue neconscientiose ale pretendentilor la tronulu spaniolu. In giurulu acestor'a se grupéza trei partite monarchice, cari dupa capii loru princiari se numescu: partit'a carlistiloru, a alphonstiloru si a montpensieristiloru. Partisanii carlisti, cari se recrutéza mai cu séma si din pretimea mai innalta, agita pentru restituirea monarchiei vechi legitimate prin innaltarea la tronu a bourbonului Don Carlos din line'a vechia a nepotului de frate fostului rege spaniolu Ferdinandu VII; alphonstii, cari asta mare sprijinu in armata, voru pe principale de Asturi'a Alphons, din line'a mai noua burbona, fiulu reginei gonite Isabella, astadi studinte in Theresianulu din Vien'a; in fine montpensieristi, orleanistii Spaniei, lupta pentru reesirea ducelui de Montpensier a cumnatului Isabellei, care represinta asia dicundu monarchia parlamentaria si, ceea ce este de insemnatu, se bucura din toti de midiul cele pecuniarie cele mai multe.

Facia cu aceste partite speciale monarchice,

sta partit'a radicala, democratii si progresisti, cari formandu majoritatea in camera fura in urma inca singurulu spriginiu alu regelui Amadeu, der' cari cu totte aceste suntu mai multu aplecati republicanismului decatul principiului monarchicu, apoi partit'a republicanilor, care, desi mai mica la numeru, posede o influintia mare morală, conducatori escententi si energici. Afara de numitele cinci partite principale, dintre cari numai partit'a radicala si cea republicana s'a reunuitu pentru presente, spre a luă impreuna in mana frenele guvernului spaniolu, mai suntu inca multe alte partite mai mici, abstragandu dela diferitele nuantie de partita. Lupta acestor'a partite intre olalta e forte passiunata, sangele fierbinte castilianu cu greu se poate domoli, chiarificarile imprumutate in Spania se facu cu revolverulu in mana. Bandele inarmate carliste, alphonstiste s. a. au insurectionat districtele intregi, er' in partile, unde nu domnesce arm'a, suntu cerete si intrigele la ordinea dilei.

Ecce der' causele din cari regele Amadeu a aflatu consultu a renunciá, elu a voit u se faca pace in tiéra inse a aflat'o intr'o lupta continua. Resolutiunea lui Amadeu a surprinsu tota lumea, er' mai cu séma curtile europene. Spectacolul este rar, elu ne arata unu rege, care cu tota, ca asta inca unu spriginiu insemnatu in tiéra, vediendu ca nu poate reesi pentru durata, de buna voia renunciá, nu in favórea unui successoru la tronu, ci in interesulu tieri si alu poporului suveranu. Amadeu a trebuitu se se convinga, ca in Spania nici decumu nu mai merge cu regimulu monarchicu, ca tiér'a acésta sfasiata de partite numai in republica -si mai poate asta scaparea. Amadeu a abdisu asiá der' indirecte in favorulu republicei spaniole. Cine va poté dice der', ca acestu rege nu iubesc Spania, ca sentimentiile sale nu suntu, dupa insasi marturisirea sa, sentimenti adeveratu spaniole?

In modulu celu mai demnu acceptara cortesii tierii mesagiul de renunciare alu domnitorului, respusera prin o adresa caldúrosa regelui Amadeu si alesera o comisiune pentru predarea adresei, er' alta cu scopu de a acompania famili'a regala in catatori'a sa. Senatulu si congresulu spaniolu -si a doveditu patriotismulu suo prin aceea, ca in cea mai buna intielegere, patrundu fiindu de seriositatea momentului, s'a constituitu in cortesi suverani ai Spaniei, a proclamatu republic'a, a alesu unu guvern compus din barbatii cei mai eminenti republicanii si radicali, că Figueras, Castelar s. a. si unu presedinte alu biroului in persón'a probatului Martos.

Nou'a republica spaniola are mari greutati de invinsu in laintru si multi inimici in esterne, der' are astadi si multi amici, in statele unite nord-american, cari indata au si recunoscut'o, in soror'a republila a Franciei in a Elvetiei, in simpatie poporelor latine. Si nu suntu numai simpatii góle, cari se oferescu republicei spaniole. Banc'a de Paris a si platit pana acum 8 milioane regimului presentem spaniolu si ia promisu ai sta la dispositiune cu sumele recerute. Neodihn'a la temelie a statului, cu tota ca maghiarii, guvernul mag. maghiarisarea neci in cugetu nu are, ci face fia-caruia dreptu si dreptate si nu impiedeca neci un'a din natiunile nemaghiare d'a -si cultivá si desvoltá nationalitatea sa, der' cu spesele loru etc.

Emilio Castelar, ministrul de esterne presinte alu republicei spaniole, care a tienut'o in Maiu 1869 pentru republica: „Domnilor! dice Castelar, totte poporele au o mare destinatiune in istoria, si credu, ca Spaniolii sciu pré bine, ca pe a loru in Europa o potu implini numai prin republica, pentru a Europa se uita cu ingrigire la confederatiunea militara-autocratica a rasei germane in centrulu seu, o confederatiune, care in fine e diresa in contra rasei latine si in contra periculelor careia esista numai unu mediulocu: Confederatiunea Europei latine“.

Diuaristic'a maghiara si romanii.

Din diuaristic'a maghiara, septemanaria si de di, numai foile din Clusiu asta consultu a face estrasse si reviste din diuariale romane, numai si numai aceste organe ale maghiarilor din Ardeal asta necesariu a informá publiculu loru despre dorintele si dorurile si pretensiunile, cu unu cuventu despre stimulatiunea natiunei Romane preste totu si in specie despre a Romanilor din marele principatu Transilvani'a.

Constatamu acésta cu placere, pentru ca astfelu de atentiune reciproca Romanilor nu este spre stricatiune, éra Unguriloru e spre folosu, déca, firesce, acésta atentiune nu este infidea, nesincera si malitiósa. Inse cu dorere trebuie se marturim, ca atentiunea amintitelor fóie, cate odata ne constringe a ne departá de la credint'a infidelitatea si sinceritatea loru d'a reportá despre Romani si trebele loru; ba nu arare-ori uimiti trebuie se tienemu, ca nu mai stau pre pitioare, ci pre capetele loru; trebuie se admiramu artea loru d'a audi si vidé pre cumu ómenii sinceri nu o potu face; se admiramu cinismulu prin care voru se escelle, ba chiaru se si intréea pre scumpii loru cuscri germani. Éra sistemulu loru de combattere assemene le este propriu si unicu. „Cutare fóia, cutare barbatu totu poate sberá si lamentá si injurá, bine ca acumu nu mai asculta nome de ea, nu mai pornesc nome dupa elu “etc acéste si assemene suntu espeptatiunile loru, si cu aceste tienu a fi combatutu, a fi lamurit u tota affacerea. Seau apoi cu pathos facu la frase, la exercitie in dictiuni si concionari, chiaru că nesee predicatori reformati, si cu atat'a se mangaie si cugeta a fi aplimat. Trista mangaiere, déra de 10 ori mai trista „sinamagire“, care se vede a avé chiaru poporul maghiaru si organele lui de patri'a, de legamulu suo.

Totu in acésta sinamagire ungurésca este pre de o parte d'a se cautá motivulu, ca foile ung. din Ungari'a asta de folositoriu a se portá cu atat'a ignorare si desconsiderare facia de cele latine natiuni si organele loru din tierra, afara facia de natiunea Serbescă si Croata, din cause, pre carile lasu, se le afie celealte natiuni, cele ignorante, si barbatii loru fruntasi.

Astfelu s'a publicatu d. e. unu articulu in „Magy. Polg.“ de la 30 Ian. a. c. care affirma, ca intre natiunile nemaghiare s'a nascutu o noua idea, temere de maghiarisare, si ca aceste natiuni ambla cu totu pretiulu a nu intari solidaritatea, fratietatea etc. ci scutura la tota ocasiunea la temelie statului, cu tota ca maghiarii, guvernul mag. maghiarisarea neci in cugetu nu are, ci face fia-caruia dreptu si dreptate si nu impiedeca neci un'a din natiunile nemaghiare d'a -si cultivá si desvoltá nationalitatea sa, der' cu spesele loru etc.

Acéste melodie le-am audiu de nenumerate ori, de si faptele inse-si immediatu dupa aceea n'au lipsit u desminti verde in facia tota acéste fromóse cantari si nesincere assigurari, astufeliu in in catu, ideea de maghiarisare deparate se fia noua, este pré inradecinata in animele poporilor nema-

ghiare' Au dora, ca se nu ostenescu cu alte casuri nenumerate, nu chiaru in contra legii, adussa de diet'a pestana constitutionala si sanctiunata de domitoriu coronatu si juratu, s'a decretatu si obtrusu limb'a maghiara, ca eschisiva in administratiune la organisat din anulu trecutu a cetatii Pest'a, a carei locuitori maghiari suntu chiaru cea mai mica parte? Au dora consiliulu scol. din Pest'a n'a decissu a rogá ministeriulu, se ordone pentru toté gimnasiale din tiéra, fara deosebire, limb'a maghiara ca propunetória, firesce, éra evidentu contra legii? etc. etc. Ore aceste ce tendenie, ce maniere suntu, si ce scopuri au?! Erteme sincerii frati magh. déra io aceste totu numai de maghiarisare, totu numai unguresci si éra uuguresci le potu considerá si tiené. Déra scandalulu ne mai pomenitu, escatu la desbatterea speciala a supra bugetului a provocatu dorerós'a sinceritate a dept. guvernamentale Patrubani, la punctulu despre „Fondul de dispositiune,” care din parte competente, bine informata, de guvernamentalulu Patrubani, s'a desgogositu golu golutiu innaintea lumiei, **ca este fondul**, care contine mii si mii fl. din sudórea nationalitatilor, spre spionarea (?) si maltratarea totu a acestoru nationalitati; inse nu pentru cultivarea si luminarea adeverata a acestoru-a.

Dupa toté acestea nu sciu, care impartialu nu va cunosce pe cutreriorii temeliilor statului si nerespectatorii egalitatii si fratiatii.

In mana cu astfelui de date, nu sciu care dintre natiunile nemaghiare nu va fi convinsa despre esistentia nemultamitorielor tendenie de maghiarisare, si care dintre aceste, cu totu dreptulu, nu va nisui din toté poterile sale a se defende si scuti.

Alte potece si alte porniri de catu ceste de acumu, fratilorunguri! ca-ci lacrimele, ce le vomu versá mai apoi, cu anevoia voru poté restitui, ce se perde acum'a, pentru sburdalnicia si nesocotintia!

Valeriu.

Siarcaitia in 1 Fauru 1873.

In nr. 5 alu Gazetei au esitu o corespondinta cu datulu 22/1 1873, subscrisa de dnii: Arone Densusianu si Teofilu Francu, in alaturea carei se publica si o „Obligatiune” subsemnata intre altii de d. Maday, prin care acesta se fagaduesce, ca ne va fi de ajutoriu in caus'a procesului nostru cu fisculu, pentru padure.

Cetindu corespondintia de susu a numitilor domni in comuna, — tota comun'a s'a scarbitu, si unii au strigatu cu durere: „apoi se mai credi la astufelui de domni de ai nostri, cari sciu amagi poporulu in asia chipu.

Noi suntemu detori se respondemu in numele satului nostru — nu in stilu inaltu, déra asia cum vorbesce poporulu, inse voimu se spunemu adeverulu intregu, pre care putem pune juramentu, ori candu, si ori unde.

Publicul nostru romanescu scie, ca aici s'a tienutu o adunare in tómna trecuta, ca se se intielégia poporulu: ca cum se urmedie la alegeri.

La desbateri fiindu si noi de facia, amu auditu cu urechile nóstre, au auditu totu poporulu, de care erá plina beseric'a, nesce cuvinte, care au intristat pre fiacare din poporu, si care avea anima romana.

Acestea cuvinte le a disu toc'm'a acelu domnu, care acumu voiesce se innegresca comun'a nóstra, aratandu-o, ca s'ar' fi ruptu de nati'a nóstra romaneasca, dandu votulu unui unguru, adeca lui Maday.

D. Arone Densusianu, intre altele a disu catra poporulu adunatu, urmatóriile cuvinte: „Se nu alegeti nici decum romanu la dieta, ca-ce alegundi deputatu romanu, acel'a nu va face alta, decatu se va invoi cu urcarea birurilor, care si acumu suntu nesuportabile, déra noi se fimu passivi, si se damu instantia la imperatulu, **ca se ne dè diet'a nóstra — aici in tiéra**“. Dupa ce a auditu poporulu aceste cuvinte, a strigatu cu totii „nu alegemu romanu — nu alegemu romanu“ si adeca in toté partile — unii strigau — vai —

vai de noi! dér' acolo amu ajunsu, se nu mai avemu creditia in fii nostri“ ?!

Aceste cuvinte au cadiutu ca unu trasnetu in mediulocul poporului, uimitu nu voie se mai scia, se aléga „romanu“. Amu vediutu cu ochii, ca minutenasiu dupa adunare, o parte mare dintre poporulu de rondu, s'a dusu la Benedek, (?) si altii s'a dusu la Brustu. (?) Dela acésta adunare nevrednica s'a incepuntu toté reutatile. Poporulu a fostu pe deplinu dusu in retacire, asia amu fostu si noi. —

Cu 2 septemani inainte de alegere — nu era acea di, in care se nu amble pre toté satele Benedek si Brustu cu ómenii sei, fagaduindu munti de aur, si dandu beuturi in toté partile. Dintre domnii nostri, si anume d. Densusianu si Teofilu Francu, urdiorii passivitati, nu i a vediutu nimeni nici odata in totu tempulu pana la sfirsitulu alegerii. Noi amu fostu de totu parasiti.

Patru dile inainte de alegeri, amu venit in numele satului la Fagarasiu la dlu Romanu, pre care l'amu intrebaturi, ca cumu se urmam. Domn'a s'a ni a disu urmatóriile cuvinte, pre care le potem intari cu juramentu. Eu amu fostu de parere se alegem 2 romani, adeca pre d. Gideanu advocat, si pre br. Ursu, inse dvóstra sciti, ca s'a oteritu „passivitate“, deci acumu ve spunu, se nu veniti la alegere, se remaneti a casa pana candu vomu alege romanu“. —

Acestea cuvinte leam spusu la satenii nostri. Inse au venit dulu Benedek si alti de partita d-sale, si ne a fagaduitu, ca déca vomu tiené cu elu, ne casciga procesulu, care 'lu portam pente padurile comunali, cu fisculu, a fagaduitu, ca ne va da in scrisu si o cautiune de 3000 fl. v. a., totu odata ne a provocatu, ca se venim la Fagarasiu, spre a face documentulu respectivu.

In diu'a urmatória, venindu intre fagarasiani, amu intelnitu pre Benedek, cortesindu in Siarcait. Aici ne-a chiamatu la seu, si dupa cuvintele avute ne a datu obligatiunea promisa, care se va publica; in care se obliga a ne casciga padurea de sub intrebare. In 14 Decembre, adeca 2 dile inainte de alegere, amu venit la Fagarasiu, ca se ceremu dela Benedek, ca se intabuleze cautiunea promisa de 3000 fl. v. a., inse in piati'a Fagarasiului inainte de ameadi intre 9—10 óre, ne intelnimu cu Teofilu Francu si Ioanu Ciute cancelistu judecatorescu caroru, intrebandune, leam aratatu harth'a dela Benedek. Acestia domni ni au disu urmatórele cuvinte, pre care potem jurá.

„Se nu credeti lui Benedek, ca e unu minciносу, elu nu ve va poté ajutá nimicu; mergeti la Maday, datii lui voturile, ca ve va da bani, si ve va ajuta si la procesulu cu padurea, ca are potere“. Urmandu sfatalu acestoru domni, ne-am dusu la Maday, la otelulu lui „Tilek“. Domnii: Francu si Ciute si aici au venit, si inainte de a intrá in casa — in facia cetatianului de aici Vasile, au repetitu cuvintele „Benedek e unu minciносу, lasatilu la Ddieu — stati langa Maday“.

La Maday intrandu — iam spusu, ca voimu adeca alegatorii din comun'a nóstra, se i damu votulu — déca ne-ar' poté ajuta in procesulu nostru cu padurea — dela care atarna mórtea si viati'a comunei nóstre. Dlu Maday a respunsu, ca intre marginile legii ne va ajutu, déra se'i aratamu documentele. Dreptu aceea l'amu rogatu, se ostenescă pana la advocatulu comunei nóstre Ioane Romanu, unde se afia actele nóstre. Aici venindu, dlu Romanu nu a fostu a casa, — Personalulu domnii sale ne-a datu actele din registratura, si Maday lea cetitu — si au dechiaratu, ca avemu dreptu, si ne fagaduesce totu ajutoriulu seu, si ne dase in scrisu documentele — care s'a publicatu, le a scrisu Brust indata, si candu erau toté gat'a si subscrise, au sositu d. Romanu, carui i amu spusu ce amu facutu, si l'amu rogatu, ca pentru mai buna intrebare, ca advacatulu comunei, se se subscrise ca martoru. —

Acésta s'a intemplatu numai dupa repetitele nóstre rogari. —

Documentulu luandulu — amu esitu din cancelari'a advocatului Romanu, si pre cine intalnim la ultia? pre Teofilu Francu.

Acesta ne cere documentulu selu cetésca, noi -lu damu cu tota increderea, apoi cere se lu lasam se-lu decopieze, ca se arate si la alte sate se faca asemenea (cuvinte proprii ale lui); dicundu noi, ca se nu faca cumva intrebuintiare — au respunsu „pe cinstea mea, si pe caracterulu meu romanescu, nu voi face. —

Déra ce a facutu d. Francu? A datu o copia indata dlui Densusianu, si totu acea copia a venit in man'a lui Benedek. dupa cum se vorbesce de comunu; acea copia acumu fungeaza la protestulu lui Benedek contra Maday, la diet'a din Pest'a. —

D. Arone Densusianu si Teofilu Francu dicu „ca noi amu fostu aplicati a subscrive protestulu, precandu nici ei nici alti „passivisti“ nici in comun'a nóstra, nici in alta comuna vecina, nu au venit se staruiesca catu de pucinu, pentru subscriterea protestului, ba dupa cumu amu aratatu — in adunare au vorbitu pentru passivitate — éra afara de adunare, ne a invetiatu se votam u Maday.

Din toté acestea se vede:

1. ca noi vediendune parasiti de „dnii nostri“, amu trebuitu (?) se lucramu in interesulu particulariu alu comunei nóstre.

2. ca neavendu candidatu romanu, amu trebuitu (?) se alegem contra 2 unguri — Maday si Benedek.

3. cu Benedecu nu poteam vota, ca-ce nu si a tienutu cuventulu, ca fostu deputatu, si au lucratus totu déun'a contra poporului nostru.

4. ca la charthia din 14/12 1872, d. adv. Romanu nu are nici o parte, ca au facutu-nu mai la invetiatu se lui Francu si Ciute.

5. ca numai d. Arone Densusianu, Teofilu Francu si cu alti 2—3 soci suntu de vina, ca nu s'a alesu romanu in cerculu nostru, amagindu poporulu cu cuvintele de susu, si acumu totusi voiescu a se spala de negreala — pre altii, cari au lucratus totudéun'a in folosulu poporului.

6. domnii acestia au batujocorit: . . .

a) pre Benedek prin aceea, ca l'au dechiaratu de mincinisu, cumu si este, si au lucratus pentru Maday.

b) au batujocorit si pre Maday, ca-ce documentulu primitu, l'au impartesit u lui Benedek — tradandu (?) si pre Maday si pre comun'a nóstra.

c) au batujocorit si caus'a nationale, ca-ce au conclusu passivitate, si apoi au lucratus la alegerea lui A. Maday si Benedek, dupa cumu leau venit u bine.

7. ca numai advocatulu Arone Densusianu este vin'a, ca nu s'a alesu romanu in cerculu nostru — ca-ce cumu amu aratatu a amagitu poporulu; cu cuvintele susu aratare. — Si acumu voiescu a se spala de negreala, punendu vin'a pre altii....

Déra noi dupa ce neau invetiatu si ne au intreptat u acei domni, ca la cine se ne inchinam (?!?) — neamu incrediutu loru, si neamu intorsu eara pe la ei, de leam spusu, ca noi amu facutu dupa cumu neau invetiatu; inse cu aceasta neamu inselatu forte scl.

Siercaitia in 2 Fauru 1873.

Officiulu comunale Siarcaitanu.

Bucuru Sierbanutia, jude.

George Batia (betranii

Davidu Popa (jurati,

prin G. Bárba tu.“

Pest'a in Februaru 1873.

... De unu siru frumosu de anni in cõce foră intrerupere balulu romanu alu alessei colonie romane d'aici procură intre grigi nesce momente de petrecere cordiale comuna.

Balulu dela 11 Februaru, a fostu si in estu anu impreunatu cu nobilu scopu filantropicu (ajutorarea societ. rom. de lectura d'aici „Petru Maior“) elu dupa marturisirea numerosilor straini, se insira intre balurile de primulu rangu ale capitelei, martore si foile straine.

Catra 10 óre d-na Elen'a Mocioni, mam'a

balului insocita de dlu Gavrila Mihali, presied. comitetului arangiatoriu, intrà in sal'a de jocu: music'a incepe si, dupa pucine momente, numeróse parechi frumóse, incepù cu saltulu „Valsu”.^(?) Unu mandru cercu de nimfe saltatórie. Era pre stimatele mame si matróne romane, dnele br. Popu, Mihali, Puscariu, Porutiu s. a. priviea cu placere la bucuria tineretielor.

„Roman'a“ fù jocata cu multa gratia de nimfe romane, ma si strainii rapiti de frumseti'a jocului, se incercara a se inverti.

Dintre dsiorele neromane videamur pre placutele dsiore Arányi, fiz'a profess. universit. cu o scumpa colietu de gutu, rosu-galbenu-venetu; dsiór'a Cséry, amabil'a fizica a deputat. Nasaud. care cu multa placere jocà „Roman'a“. Dintre domnele romane: dn'a Leontin'a Romanu, dn'a Ratiu din Turd'a, dn'a Stanescu din Aradu, dn'a Besanu. Dsiorele br. Aurelia si Elena Popu, dsiorele Mari'a Mihali, Ermin'a Balomiri, Nedelcu, Iulia Ratiu, sororile Babesiu, Sierbanu, Bogdanu s. a. Toaletele au fostu elegante si alese. La 1 óra 12 teneri romani, in vestimente nationale, in frunte cu „vatavulu“ Truti'a, intrà in sala si atragu atentiuinea publicui setosu a supr'a loru, producundu cu arte „Batur'a“ si „Calusariulu“. Applause fragurose si neincetate din toté partile faceau se resune sal'a dupa fia care figura din jocu; si foile straine au comentatu „Calusarii“ cu multa caldura si exactitate.

Dupa pauza petrecerea sa inceputu cu raptori'a „Ardelean'a“ si s'a continuatu cu asemenea viuitiune pana la 6 óre dim.

Diutre barbati au luat parte din straini DD. Trifunatiu dep. serb. Fillenbaum, Gidofalvi, Cseri s. a. Apoi DD. E. br. Popu, deputatii rom. nat. Romanu, Al. Mocioni, Georgiu Popu, P. Cosma, M. E. Stanescu; DD. Ladaia, Mihali, Galu, Babesiu; asemenea si unii dni deputati guvernamentali, alti mai multi minorum gentium.

Acésta unica si singura petrecere curatul romana intr'unu anu din Pest'a a fostu, — mai alesu in estu anu — astufeliu de cordiale si indes-tulitoria, in catu a datu placuta materia de discussiune familiaria pentru mai multe dile dupre balu.

Amu incheiatu acestu fugitivu reportu cu cele de pana acum'a, déca amu poté se nu facem u-nule micutie obseratiuni neesplicate. Una e, ca barbatii nostri insurati, inse cunoscutori de jocu si inca destulu de vengiosi, nu potu fi dispensati de jocu, celu pucinu de cele line, sousandu-se cu pretins'a loru etate; ma s'a observatu chiaru si unii holtei in stare de repausu. A dòu'a e, ca la pauza intre pocalele fratiesci, datin'a strabuna si usitata pana acum'a, tostarile, s'a vediutu a fi cu totulu uitate si eliminate; afara de catra unulu, carele in poterea noptii se audiea visandu de sòre etc.

Inchiaiu cu dorint'a, ca cei ce potu, se faca, ca astufeliu de petreceri romane, cordiale se nu fia asié de sporadice in unu orasiusu ca acestu-a, unde romanii suntu isolati.

Nuvediui Sitotusciui.

Discursulu

dnu deputatu natiunale Sig. Borlea, rostitu in camer'a representantilor Ungariei in diu'a de 16/28 Ian. 1873, la desbaterea generale a supr'a bugetului pentru acestu anu.

(Urmare.)

Cumca a urca darile, este lucru usioru, credu si pricepu, dér' ve rogu, se credeti si d-vostra, ca cevasi mai greu va fi, a incassá apoi darile astufeliu urcate, si tare me temu, ca atunci nu voru ajunge cei cate 10—12 essecutori de dari de acuma pentru fia-care satu, ci se va recere totu la cate dòue casse cate unu essecutore, — ca-ci ve rogu se-mi credeti, poporulu este forte seracitu! Ér' ca poporulu este forte scapatatu, eu aflu naturalu, de óre-ce guverniulu, de cum a luat in manele sale frenele, nu s'a ingrigitu de feliu de binele si de drepturile poporului, ci tota poterea si activitatea sa si-a cocentrat'o numai spre unu scopu, ca cum adeca sese sustieni pre sine la potere! Spre acestu scopu elu s'a folositu de midiulóce legali si nelegali; a sacrificatul creditulu tieri si drepturile seculare!

Me voiu nisui a dovedi aceste asertiuni, on. Casa, si fiindu ca guverniulu si-a descoperit uaceea

dorintia, ca cele ce se aduca in contra-i, se se documentedie cu date positive, cu casuri speciali, eu me voiu stradui a-i satisface acésta dorintia, si dechiaru din capulu locului, ca — pre catu in unele casuri nu voiu numi chiaru locurile si numele, de-pinde dela onor. Casa si on. Guvernu, ca se spunu acele locuri si persone si dupa nume. (S'audimu!)

Credu ca guverniulu nici insusi nu va negá, cumca prin influenti'a sa a fostu poporulu despoiatu de dreptulu seu seculariu d'a-si alege pre judecatorii sei; — ei bine, atunci de argumentu s'a folositu fras'a, ca acea reforma este neaperatn de lipsa, ca-ci numai asiá administratiunea justitiei va fi mai rapede, si mai buna si mai efina; ér' judecatorii voru fi nedependinti si de sine statatori. Cumca administratiunea pana in catu a devenit mai efina, aceea o scimu si simtimu cu totii, si in acésta privintia este de prisosu a mai perde o vorba; ér' cumca justiti'a nici nu este mai rapede, nici mai buna, inca scie totu omulu, care a avutu d'a face cu judecat'a; cum apoi judecatorii suntu de sine statatori si nedependinti, acésta vediuramu la alegerile de curundu trecute, unde guverniulu se servi de judecatori ca de cortesi, (— J. Madarász intre-rumpendu striga eronicu: „Nu-e de credintu!“) ba inca in acésta privintia dlu ministru fora tota sfér'a s'a adresatu cu o cerculara catra ei, provocandu-i la cortesia; firesce, nu de adreptulu, ci intr-unu intielesu, incatu ori-cine ceteá acea cerculara, trebuiea se pricepa ca este unu mandatu pentru cortesia, — carui domnii judecatori, de sine statatori, au si datu deplina ascultare, — ba inca unu anu-mitu Besze János, pre atunci presiedinte la curtea finantiala de apelu, asiá de parte a mersu in zelulu seu, incatu poporulu a fostu nevoitul alu terei in modu forte prosaicu indereptu pre calea nedependintiei sale judecatoresci. (Ilaritate!)

Ér' cumca organisarea judecatorielor inca e o causa a calamitatei nóstre finantiale, — dòra nici nu mai e de lipsa ca se aretu; in discursulu seu din 18 a lunei acesteia dlu ministru de finantie insusi a recunoscut'o, constatandu ca judecatoriele de astadi mai multu costau, de catu ce costá mai nainte intréga administratiunea tieri. Adeveratul ca dlu ministru indata a adausu, cumca acésta regulare a fostu de lipsa, si cumca densulu astépta mari resultate dela judecatoriele aceste scumpe. Eu credu, cumca dlu ministru si cu guverniulu din alu seu punctu de vedere si respective din alu partitei astépta mari resultate dela judecatorie noué, ce in se eu nu credu e, ca tribunalele, asiá cum suntu ele astadi organise, se pota areta resultate in favórea tieri si a poporului! si eu tienu, ca pre catu timpu n'avemu legi positive, pre catu timpu lips'a de legi se suplinesc prin ordinatiuni esite din cancelari'a ministeriale, cari prin ambiguitatea si chiaru contradicile loru incurea toté, si pana candu la denumirea de judecatori nu se cauta cualificatiunea speciale, ci ómenii de partita, pana atunciá in daru vomu spori pre tota diu'a numerulu judecatorilor si in desiertu li vomu urca lefele si beneficiele neincetatu, ca-ci ei pururea voru remané necapaci de resultate!

Trebuiá mai antaiu ingrigitu de crearea de legi bune, si apoi a organisá judecatoriele; — dér' guverniulu — asiá se vede, ca nu-i trebuescu legi, regulatòrie de dreptu, ci avea trebuintia d'a organizá iute judecacie, ca-ci se apropiá periodulu alegerilor de deputati pentru dieta, unde i trebuieau cortesi. (Strigari din partile stangei estreme: „Asiá e!“)

Si déca cercamu, ca regimulu cum a procesu la denumirea acestor judecatori scumpi, vomu aflu ca — nu numai a fostu nedreptu si neecitabilu, considerandu numai interesulu de partita, ci cutesu a pretinde, cumca insasi legea a palmaut'o peste facia la denumiri! Ca-ci legea dispune curatul si nerestalmacibulu, cumca pre catu timpu in comitatul se afia barbati calificati de judecatori, se nu se denumésca si aduca ómeni din alte comitate straine. In butulu acestei dispusetiuni, guverniulu, mai ver-

tosu in comitatele nemaghiare, pre multi astufeliu de individi, cari servisera că judecatori in comitat, cate 8—10 ani, cari suntu deplinu calificati si provediuti cu diplome de advocati, — ba inca si pre astufeliu de individi, carorù guverniulu insusi prin lauda si prin remuneratiuni in bani li-a recunoscutu escelinte zelu si capacitate, — macar cu competitiera cate pre la 5—6 locuri, — la denumiri ii-a lasatu fora aplicare, scotiendu-i pe strate, peritori de fome cu familiele loru, mai vertosu déca aceia nu erau maghiari, ér' in locurile loru a denumit u si adusu de prin alte comitate atati individi, cari pe langa aceea ca nici nu intielegu limb'a tienutului, — pote ca voru fi ascultatu undeva drepturile, dér' de buna séma nu le-au invatiat u nici o data, precum dovedescu acésta lucrările loru! Ba — pana si servitori la judecie ni-au adusu guverniulu din comitate straine; apoi atat'a totu nu potu supune, ca onorabilulu guvernu si cu ascultatòri'a sa partita, ar' fi in stare a face se créda lumea, cumca in tiéra ar' esiste atare comitat, unde se nu se gasesc 4—5 individi, cari se scia maturá si face focu!

Cumca din cancelariele ministeriali se dau ordinatiuni scalciate si in contradicere un'a cu alta, acésta se invederéia din destulu prin ordinatiunile emanate prin ministeriulu de justitia in periodulu de trei luni, dela Septembre pana in finea lui Noembrie 1872, anume cele trei ordinatiuni cu privintia la facerea computelor, cari pe domnii judecatori, de comunu — cu pucina exceptiune, si asupr'a caror'a multu s'a consultat, dér' fora se se pota orienta! De cumva dlu min. de justitia n'ar' fi plecatu a crede acésta, binevoiesca numai a cautá acele ordinatiuni in archiv'a sa, séu in catu acésta cautare ar' fi impreunata cu dificultati, binevoiesca a se adresá si ale cere dela ori-care tribunalu, ca-ci acolo indata le voru gasi, fiindu-li aceleia in próspeta memoria, de óre-ce li-au causat u mare confusiune, spargere de capu, si in multe locuri multu risu.

Totu defeptulu legilor si ordinatiunilor ministeriali ce tindu a le suplini, dér' cari provoca numai incurcaturi, totu acestor'a este a se atribui si aceea, ca pentru procedur'a de astadi a judecatorilor se resipescu in ventu, fora nici unu folosu, mai multe sute de mii, — ca-ci pre candu — buna óra — dupa sistem'a judeciala de mai nainte, in casuri de mórté rapede, pentru constatarea ca, nu cumva a fostu mórté violinte, antist'a comunale a fostu oblegata a areta casulu pretorelui din cercu, carele apoi insocitu de mediculu cercualu a esitu la facia locului si a facutu investigatiunea medico-polituala, si pre catu s'a aflatu ca mórtea a fostu naturala si ca casu de investigatiune criminale nu esiste, a insinuatu simplu casulu vice-comitelui pentru cunoșcientia, si fiindu ca atatu pretorele, cate si mediculu cercualu erau provediuti cu cate unu pausialu de caletoria, astufeliu de procedura nici guverniului si nici particularilor n'a costat nici unu cruceriu; — astadi, dupa ordinatiunile ministeriale, asemenea casuri se repórtă judelui-regiu de cercu, acel'a — fiindu ca scie, cumca o intrenire officiale din parte-i si are cascigulu seu, numai de catu considera in lucru casu de criminalitate, provoca pre mediculu si chirurgulu cercualu si impreuna cu acestia se infacisiadia la facia locului pentru obductiunea cadavrului si fiindu ca — ér' dupa ordinatiune ministeriale, casurile se imparu mai grave, trebue se se arete tribunalul si procurorului regiu, si la atari casuri procurorulu, totu dupa instructiunea ministeriale — are dreptulu d'a fi de facia pentru procedura, si deci dupa cunoscute venchia dicala ovreésca: „Lasst mich auch leben!“ — „Lasati-me se traiescu si eu!“ — ésa si elu cu unu scriotoriu a fora si ieá si elu parte la actulu obductiunei si acuma adunandu-se atatea facie de autoritate publica, intreprindu fora tota esaminarea prealabila — obductiunea, unde in cele mai multe casuri se constata mórtea naturala, ér' pentru o procedura criminale nu se afia urma; — dér' to-

tusi acuma judeului regiu de cercu si scriitorului seu, de asemenea procurorului si scriitorului acestui, precum si medicului si chirurgului cauta se se platasesca diurnele si spesele de calatoria, cestoru din urma inca si tacsele de obductiune, si astufeliu la totu casulu de asemenea natura se urca spesele la 60—80 fl.! Si dupa ce astufeliu de casuri in tiéra intréga suntu cu miile, este invederatu ca numai la acestea mai multe sute de mii de fiorini se arunca in ventu fora nici unu folosu!

Mai de parte, guvernulu pre tota diu'a — spre daun'a tieri — redica noue dregatorii, mai mici si mai mari, fora că se esiste vr'o lipsa de ele, si astufeliu guvernului mereu se incungiura că si cu unu muru, cu legiunile de dregatori, totu mereu sporindu aceste legiuni, firesce pentru scopulu d'a venă totu pre mai multi din intelligentia, pre cari radiemandu-se, se se pôta sustine la potere, ér' pre poporu se-lu pôta tiené in jugu. Astufeliu de dregatori fora nici o lipsa suntu, — că se nu amintescu pre altii, prefectii oraselor libere si inspectorii cei multi de scôle, cari provediuti cu lefe mari, nu lucra nemic'a. Mai de curundu, guvernului veni a ferici tiér'a cu o noua casta, a asiá numitilor esecutori judecatoresci; *) acestia suntu provediuti cu lefe grase, sub titlu de diurne, de spese de caletoria si de retrbutiune a intrevirei, astufeliu incatu venitulu unuia se urca la 3, 4 si 5000 fl. la anu, pre cari érasi totu poporulu trebue se-ii platasesca; pre candu d'alta parte guvernului print'r'o circulara a ordinat, ca intimatele judecatoresci ce privescu erariu, se nu se faca prin esecutorii judeciali, ci dupa modulu indatinatu pana aci, adeca prin posta, seu prin servitorii oficiali. Acumu, domniloru, déca comunicatele judeciali pentru erariu se potu si au a se face prin posta si servitorii officiali, — ore de ce comunicatele pentru poporu se nu se pôta efectuui prin aceiasi mediulocu? pentru ce poporulu numai se platasesca spese atatu de mari? Nu este acésta invederatu, pentru că din sudorea poporului se se mai sustienia o noua casta in tiéra?! Apoi acestor esecutori s'a mai incredintatu facerea inventarielor, si acuma facerea unui inventariu, care pre catu timpu se esecută de primaria comunale, costă 1 seu 2 fiorini, se urca la 40—50 fl. astufeliu, incatu inventariele prin partile mai serace ale tieri, absorbu de comunu intréga avereia miscatória, ba nu este raritate ca inghitu lasamentulu intregu, in care casuri esecutorii judeciali regii suntu eredii legali! Acésta durerósa eventualitate adunarea generale a unui comitetu a facut'o de obiectu alu representatiunei sale catra ministeriu, cerendu ststarea unei institutiuni, ce duce la seracirea podorului; d'er' guvernului — sciti ce a respunsu? A respunsu ca: Dieu, aceea se pote: elu inse nu pote ajută! —

(Finea va urmá.)

Madrid, 10 Februarie. — Regele este decisu se abdica. Zorila declara in congresu ca regele i'a manifestatu de Sambata intentiunea d'a abdica, si vediendu ca regele resista la tota silintiele séle de a'lu disuade, presinta congresului una propunere tindiendu la permanint'a celor doua camere.

Reuniunea republicana decide a remane in expectativa, marginindu-se a face manifestatiuni in favorea Republicei. Nici una desordine. Armată si guarda nationale e dispusa a mantine ordinea.

Madrid, 11 Februarie. — Regele persistendu in ideia d'a abdica, mesagiulu de abdicare va fi comunicatu astadi cortesiloru. Ministeriul 'si va depune puterea. Cortesii se declaru in permanintia spre a stabili una intielegere cu congresu si guvernului pentru a remediu situatiunea. Cinci-dieci de deputati suntu alesi imediatu pentru comisiunea de permanintia. Cateva grupe, cari voiau se turbure ordinea, au fostu imprastiate fara conflict.

*) Ceva analogia cu „portareii“ din România, — d'er' altufeliu organisati. — Red. „Al.“

Cu tota acceptarea nelinistita in care se afla, publicul Madridului este pacinu.

(Serviciul privat al Monitorului oficiale.)

Madrid, 10 Februarie. — In Congresu se da citire mesagiului prin care regele dice ca i-a fostu mare onórea d'a conduce destinatele tieri, de si profundamente turburata. Elu era decisu se observe juramentulu si respectulu Constitutiunii, credindu ca lealitatea i va inlocui inexperientia. Cu tota buna sea vointia, elu a gasit Spania intr'o lupta continua. Déca sentimentele séle aru fi fostu straine tieri, n'ar' fi renunciatu; déra fiindu-ca nu voiesce a fi unu rege de partida pentru a se conduce ilegalmente, elu crede de aci inainte tota silintiele séle sterile. Elu renuncia déra in numele seu, alu filoru si successorilor sei.

In siedint'a Senatului si a Congresului, presedintele Senatului da citire actului presedintelui Congresului, care declara ca aceste două corpori intrunite se se constituie in Cortesi suverani ai Spaniei. Renunciarea regelui este primita, nu inse in unanimitate. Cortesii numescu una comisiiune care se insociésca pe rege pana la fruntarie. Propunerea privitoria la stabilirea republikei si la asumarea puterii de catre adunare este primita cu 256 voturi contra a 32.

Regele Spaniei si familia regale au trebuitu sa parasesc Madridulu asta-diminétia la sése ore.

Madrid, 12 Februarie. — Cortesii compunu guvernulu in modulu urmatoriu: Figueras, presedinte alu consiliului; Pi-Margal, la interne; Cordova, la resbelu; Nicolas Salmeron, la justitia; Francisco Salmeron, la colonii; Beranger, la marina; Castellar, la externe; Becerra, la lucrările publice, si Echegaray la finanțe. Mane alegerea presedintelui Cortesiloru.

Mai nou. Statele unite ale Americei, si Olandia au recunoscutu oficialmente republica Ispaniei, asemene se scrie de Francia, Belgia, Elveția si Anglia. România e mare; camer'a deputatilor primi cu unanimitate declararea de alipirea si aderarea camerei catra regele Amadeu pentru sincera tienuta constitutionale si cu eviva Amadeu! — Figneras presed. republican in Ispania, dice in cortesi ca republica e fundata pentru totdeauna si crede, ca celelalte natiuni de rasa latina nu voru amana a urmă exemplulu Ispaniei. Regele Amadeu cu famili'a a mersu la Lisabon'a.

Noutati diverse.

† Necrologu. Dumineca avuramu trist'a ocasiune a da onórea cea mai de pre urma unui tata forte bunu, diliginte si muncitoriu că furnic'a, economu si diliginte că albin'a, care din pucinu si a cascigatu o avere insemnata, fericindu nu numai una familia numerosa cu crescere inteligenta si ferita de vanitatile lumii celei scomotose si precipitante — ci că crescinu bunu si induratu sprijinindu si veduve si pauperi. Romanu bunu, s'a alaturat la tote sacrificiale, cate se cerura de urgentele necesitatii ale scôlei si bisericiei si ale causelor comune nationali, eternandusi numele, că benefactoru alu gimnasiului romanu gr. or. din Brasovu si că crescinu induratu reculut in memorie multoru ajutati. **Stanu Blebea**, comerciant onorabil si membru alu gremiului romanu de commerciu levantinu repausatu in etate de 63 ani in urmă suferintelor de plumanii, impartasitu cu santele taine, repausatu in Domnulu in 2 Fauru la 12 ore de di, fu obiectulu onorului solemnelu alu romanilor brasoveni. Tenerimea scolastica cu corpul professorale in frunte, cu flamur'a, lu onoră că pre unu benefactoru alu gimnasiului; Concivii, ca pre unu confrate iubilatu in relatiunile amicali, toti adunati intr'unu numera solennelu ei prestara celu mai stralucit onorul ultimu in 4 Fauru pana la cas'a eternitatii in cemeteriulu S. Nicolai. Atata ducemu cu noi de pe lumea aceasta, onórea si memori'a faptelor bune si a sacrificialor in crescerea buna a familii si cultur'a natiunii! Cu dreptu 'lu gelesce onorabilea vedova Balasia, fiii Ioane, Stefanu, Teodoru, Dumitru, Constantinu, Nicolae, Susana, Efrosina, Alexandrina, Iordanu, Elena si Ana, pe dreptu on. gineri d. Axentie Severu, I. G. Manu, Zacharia Petroviciu, E. Nedelcoviciu,

si nurorile Ralitia si Eufrosina, frati sorori, nepoti, rudenie si toti cunoscutii. Eternu repausu si memoria dulce benefactorului scolelor!

Mr. 918 1873.

2—3

Publicatii.

Pentru ocuparea postului de cancelistu devinutu necesariu la administratiunea cassei de dare a catatii, cu carele este impreunatu unu salariu anualu de 400 fl. v. c. din cass'a alodiale a catatii si depunerea unei cautiuni de officiu de marimea salariului, se desige concursulu pana la 28 Februarie 1873.

Concurintii la acestu postu de officiu au se -si trimita suplicele loru, provedeute cu documentu despre desteritatea loru in scriere si computu, despre cunoșcerea celor trei limbi ale patriei, despre etatea loru, despre ocupatiunea loru de pana acum'a si despre potint'a, de a depune cautiunea de officiu, pana la terminulu amintitul la acestu Magistratu.

Brasovu, 12 Februarie 1873.

Magistratulu Cetatii si alu Districtului.

Anuntiu.

Subscrisulu amu onore a face cunoscutu On. Publicu, ca astadi mi am deschis

Cancelaria advocatiale

in Brasovu, tergulu pescelui Nr. 100.

Cunoșintele teoretice precum si prasea facuta pana acum'a me indreptatiescu a promite clientilor meu apararea cea mai energica si conscientiosa a intereselor sale la tote Tribunalele si judecatoriele in ori ce felu de procese, civili, cambiali, urbariali si criminali precum si in tote afacerile politice, concursuali si funduarie.

Totu odata voi ingrigi, că causele mie incrementate se se resolve si decida catu mai curendu.

Brasovu in 6 Fauru 1873.

Nicolau Densusianu,
3—3
advocatu.

Concursu.

Pentru ocuparea urmatoreloru posturi notariali in Comitatulu Turdei, Cerculu Capusiu:

1. Zau, Siaulia, Grebenisu salariu anualu 400 fl. pentru cortelu 30 fl. pentru diurnele drumaritului 20 fl. pentru sustienerea cancellarii 20 fl. si pentru tienerea unui servitoru 120 fl.

2. Pagaceua, Riciu salariu anualu 400 fl. pentru cortelu 20 fl. pentru diurnele drumaritului 20 fl. pentru cancellarii 20 fl. si pentru sustienerea unui servitoru 80 fl.

3. Capusiu, Uroiu, Islandulu mare si Islandielulu salariu anualu 400 fl. pentru cortela 30 fl. pentru drumaritul 20 fl. pentru cancellaria 10 fl. si pentru tienerea unui servitoru 120 fl.

4. Pétra, Siausia, Sanmargita, Dileutiulu, Oarba, Dileulu, si Vaidei plata anuala 400 fl. pentru cortelu 20 fl. pentru cancellaria 20 fl. pentru drumuri 20 fl. si pentru tienerea unui serrivitou 120 fl.

se escrie concursu pana in 25 Martiu 1873, pana candu doritorii de a ocupa acele posturi voru ave la subscrisulu de azi asterne suplicele scrisa cu mana propria si instructe cu documentele prescrise in lege precum si cu documentulu, ca au depus censur'a prescrisa in antea comisiiunei comitatului Turdei.

Dela Judele cercualu alu Capusiu.

Zau 7 Februarie 1873.

3—3 Vasilie Moga.

Cursurile

la bursa in 24 Jan. 1873 stă asia:

Galbini imperatesci — — — fl. — cr. v. a.
Napoleoni — — — 8, 70 ,